

Olimpiada Historyczno-Prawna im. Michała Szczenieckiego

2026

Prawo rzymskie i tradycja romanistyczna

Titius był właścicielem winnicy na stokach Montus Falernus, z której pochodziły najśodsze w całej okolicy winogrona o pięknym zielono-złotym kolorze. Co roku zbierał swoje owoce i wyrabiał z nich doskonały falern, tak dobry, że ludzie w okolicy mówili, że serwowano go nawet na ucztach u samego cesarza. W roku konsulatu Appiusa Anniusa Treboniusa Gallusa oraz Marcusa Aureliusza Liberona zebrał wyjątkowo dorodne winogrona i zrobił z nich 10 amfor wina, które umieścił w swojej piwniczce. Któregoś pięknego poranka, kiedy zszedł do piwnicy by ponownie spróbować swoje wino, z przerażeniem odkrył, że wszystkie amfory zostały skradzione. Titius był zrozpaczony i od razu wszczął poszukiwania złodzieja. Usłużny sąsiad wyznał mu, że widział kręcącego się koło piwnicy Mopsusa, niewolnika Gaiusa. Następnego dnia Titius zaczepił Mopsusa idącego ze zwierzętami nad rzekę i ten przyznał się, że jego właściciel Gaius kazał mu ukraść amfory z winnicy. Wściekły Titus udał się więc natychmiast do domu Gaiusa i zażądał od niego wydania wina zrobionego z jego winogron. Gaius bezczelnie roześmiał mu się w twarz i oświadczył, że nie ma żadnego wina, bowiem użył go do produkcji *mulsum* – winnego napoju z wina i miodu. Stwierdził również, że jego miód był o wiele cenniejszy od wina, w związku z czym cały napój należy do niego.

1. Jak oceniasz argumentację Gaiusa? Na jaką zasadę dotyczącą nabycia prawa własności powołał się Gaius i czy w omawianym kazusie ma ona zastosowanie. Odpowiedź uzasadnij. (3 pkt.)
2. Jakie skargi i przeciwko komu ma Titius, właściciel skradzionego wina? Scharakteryzuj te powództwa. Odpowiedź uzasadnij. (3 pkt.)
3. Kto nabył własność *mulsum* – jaki rodzaj nabycia własności znajdzie tu zastosowanie? Odpowiedź uzasadnij. (5 pkt.)
4. Jakie zasady rządziły nabyciem własności przez *accessio* i *specificatio* w prawie rzymskim. Wskaż wspólny element tych zasad. (5 pkt.)

5. Jakie rozwiązania w kwestii nabycia własności przez *accessio* i *specificatio* zostały przyjęte w kodeksach wywodzących się z tradycji romanistycznej? Czy odpowiednie przepisy Kodeksu Cywilnego są kompatybilne z któryś z rozwiązań. Wskaż podobieństwa i różnice. (4 pkt.)

Teksty pomocnicze:

Gai. 2.73-79

D. 6.1.5.1

D. 41.1.7.7

D. 41.1.27 pr.-2

Literatura:

Plisecka A., *Accessio and specificatio reconsidered*, Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis 2006, Nr 74, s. 45-60;

Rudnicki J., *Specyfikacja: prawo rzymskie, współczesne kodyfikacje i ekonomiczna racjonalność*, Forum Prawnicze 2016, Nr 33, s. 47-59.

Ewolucja ustrojów państwowych i instytucji prawnych

W piątkowy poranek 7 października 1825 r. Ignacy Woronowicz, właściciel wsi Radonice w województwie Mazowieckim, wyruszył wraz ze swoim synem Marianem na polowanie do Puszczy Jaktorowskiej. Relacje między ojcem a synem nie układały się ostatnio zbyt dobrze i pewnie dlatego, aby móc je omówić bez świadków, nie zabrali ze sobą nikogo ze służby. Gdy nie wrócili w porze kolacji pozostałe we dworze w Radonicach małżonki obu panów, Marianna i Aleksandra, wysłały kilku parobków na poszukiwanie. Dopiero następnego dnia rano udało się odnaleźć obu Woronowiczów. Niestety obaj nie żyli, a ich zmasakrowane ciała świadczyły o tym, że zostali zaatakowani przez niedźwiedzia. Po obu panach pozostał znaczny majątek. Zarówno ruchomy, jak i nieruchomy. Ignacy Woronowicz był jedynakiem, natomiast ze związku ze swoją jedyną małżonką Marianną z Malczewskich miał oprócz znanego nam już syna Mariana, córkę Joannę. Natomiast Marian pozostawił po sobie dwójkę dzieci. Ze związku małżeńskiego z Aleksandrą z Owczarków – syna Hipolita – a z nieformalnego związku ze służącą Barbarą – córkę Katarzynę (nigdy nie doszło do jej uznania, Katarzyna urodziła się kilka lat po zawarciu związku małżeńskiego przez Mariana i Aleksandrę). Hipolit w 1824 r. został skazany przez jeden z sądów Królestwa Polskiego na najsurowszą karę za popełnienie zbrodni rabunku z ciężkim zranieniem jednej z ofiar – został też uznany przez ten sąd za przywódcę grupy, która była za rabunek odpowiedzialna. Żaden z bohaterów nie pozostawił testamentu.

Proszę określić kto – zgodnie z prawem – będzie dziedziczył po obu panach i jakie będą udziały spadkowe poszczególnych spadkobierców. Proszę przyjąć, że wszystkie osoby uprawnione do spadku zostały wymienione w treści zadania i że wszyscy wymienieni – oprócz Ignacego i Mariana Woronowiczów – dożyli dnia otwarcia spadku. Czy sytuacja zmieniłaby się, gdyby Ignacy Woronowicz został odnaleziony przez parobków żywy i zmarł dopiero w drodze do dworu? Jeśli tak to jak? Czy Aleksandra z Owczarków mogła (za życia swojego męża, oczywiście) żądać rozwodu? (20 pkt.)